

1. INFORMACJA O REGIONIE I SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ

Województwo małopolskie zajmujące powierzchnię 15 183 km², która stanowi 4,9% powierzchni kraju, położone jest na południu Polski, granicząc z Republiką Słowacką na długości 319 km.

Stolicą województwa jest liczący około 759 tys. mieszkańców Kraków, drugie co do wielkości miasto w Polsce pod względem liczby ludności i wielkości powierzchni. Położony jest w dolinie Wisły, łącząc główne szlaki turystyczne i tranzytowe w Europie na osiach wschód-zachód oraz północ-południe. Należy do najpiękniejszych i najbardziej rozpoznawalnych miast na świecie. Będąc prawdziwym skarbem dziedzictwa kulturowego, zostało wpisane na pierwszą listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO (podobnie, jak i 7 innych obiektów i zespołów obiektów na terenie województwa tj. Kopalnia Soli w Wieliczce, obszar byłych obozów zagłady Auschwitz-Birkenau, zespół klasztorny OO. Bernardynów w Kalwarii Zebrzydowskiej oraz 4 gotyckie zabytki architektury drewnianej – kościoły w Binarowej, Dębnie, Lipnicy Murowanej i Sękowej).

Tatrzański Park Narodowy (fot. L. Czarnecka)

Według stanu na 31 grudnia 2012 roku liczba mieszkańców województwa wynosiła 3 354 tys. osób (8,7% ogółu ludności kraju), co plasuje województwo małopolskie na 4 miejscu w kraju po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Równocześnie należy do grupy najgęściej zaludnionych (221 osób/km²), przy średniej krajowej na poziomie 123 osoby/km². Maksymalna gęstość zaludnienia występuje w Krakowie (do 2 300 osób/km²), Nowym Sączu (do 1 450 osób/km²) oraz w zachodniej części województwa w powiatach oświęcimskim i chrzanowskim, powyżej 300 osób/km². W 2012 roku 48,9% ludności mieszkało w miastach, podczas gdy w Polsce wskaźnik urbanizacji wynosił 60,6%. Dynamika wzrostu liczby ludności w latach 2002-2012 wyniosła 103,6.

Zamek w Suchej Beskidzkiej (fot. Liliana Czarnecka)

Ukształtowanie powierzchni ma charakter górski i wyżynny. Ponad 30% obszaru leży powyżej 500 m n.p.m. a tylko około 9% poniżej 200 m n.p.m., rozpiętość wysokościowa wynosi około 2 300 m, od 158 m n.p.m. położonej Wisły koło Słupca do 2499 m n.p.m. Rysy w Tatrach. Obszar obejmuje swym zasięgiem 5 mezoregionów fizyczno-geograficznych: Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, Wyżyny Małopolskiej, Północnego Podkarpacia, Zewnętrznych i Centralnych Karpat Zachodnich. Rzeźba terenu jest niezwykle zróżnicowana: od wysokogórskiej, polodowcowej Tatr Wysokich, przez górską rzeźbę polodowcowo-krasową Tatr Zachodnich, średniogórską beskidzką, pogórską i wyżynną krasową aż po niziną Kotlin Podkarpackich.

Zróżnicowanie środowiska przyrodniczego wpłynęło na wysoką różnorodność biologiczną gatunków roślin i zwierząt (w tym wiele rzadkich, chronionych i zagrożonych) oraz objęcie ochroną prawną 52% powierzchni województwa, co decyduje o 2 pozycji w kraju. Na obszary chronione składają się: 6 parków narodowych, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, pomniki przyrody, strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków.

Pod względem klimatycznym na obszarze województwa wyróżnia się co najmniej trzy regiony klimatyczne: wyżyn środkowopolskich, kotlin podkarpackich i samych Karpat. Masy powietrza napływają głównie z kierunków zachodnich oraz z południa i południowego wschodu. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 5-8°C a średnia roczna wysokość opadów około 800 mm. Roczne wieloletnie sumy opadów wynoszą od 550 mm na Wyżynie Małopolskiej do 1200-1400 mm w Karpatach. Występuje duża zmienność pogody i wahania przebiegu pór roku w kolejnych latach.

Storzyczek w TPN (fot. Liliana Czarnecka)

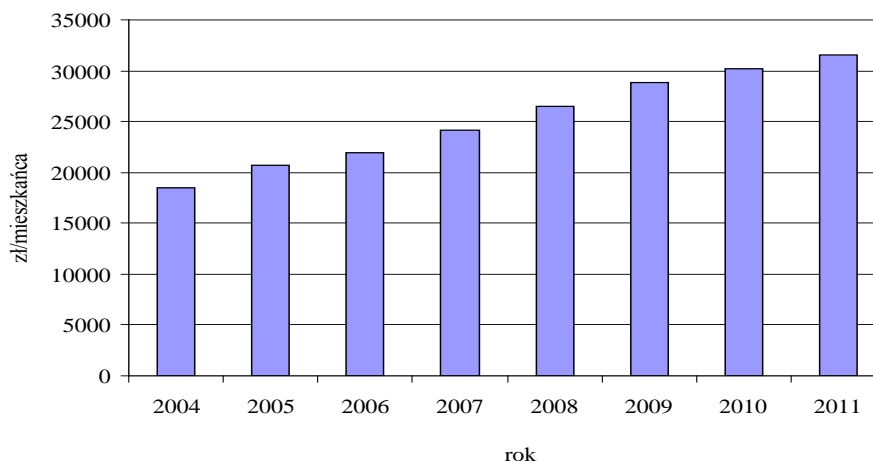
Obszar województwa prawie w całości należy do dorzecza Wisły (zlewisko Bałtyku) oraz w niewielkim stopniu do dorzecza Dunaju (zlewisko Morza Czarnego). Wody przyporządkowane są do dwóch regionów wodnych Górnej Wisły i Czarnej Orawy. W okolicy wsi Piekiełnik przebiega dział wód Bałtyku i Morza Czarnego. Sieć rzeczną stanowią prawobrzeżne karpackie dopływy Wisły tj. Soła, Skawa, Raba i Dunajec z dopływami odwadniające obszar Beskidów i Pogórza i kształtujące zasoby wodne górnej Wisły. W porównaniu z innymi regionami Polski województwo małopolskie posiada dosyć bogate zasoby wód powierzchniowych (około 5 mld m³/rok). Około 78% wód płynących ma charakter górski o znacznym potencjale powodziowym. Województwo małopolskie należy do obszarów szczególnie zagrożonych powodzią.

Baza surowcowa, obejmuje złoża surowców energetycznych (węgiel kamienny, metan, ropa naftowa, gaz ziemny i torf), chemicznych (sól kamienna, solanki jodowo-bromowe), rudy metali nieżelaznych (cynk i ołów), surowce skalne, wody lecznicze, mineralne i termalne. Znaczenie gospodarcze mają głównie surowce skalne oraz wody lecznicze i termalne. Złoża wód leczniczych stanowią 33% wszystkich wód w kraju. Wody termalne wykorzystywane są do celów energetycznych (Bańska koło Nowego Targu, Zakopane) oraz rekreacyjnych (Bukowina Tatrzańska, Białka Tatrzańska, Szymoszkowa, Szaflary).

Województwo małopolskie jest regionem o dużej atrakcyjności inwestycyjnej oraz potencjałem dla rozwoju innowacji. W regionie działalność prowadzi Centrum Transferu Technologii Politechniki Krakowskiej, Centrum Innowacji, Transfer Technologii i Rozwoju Uniwersytetu Jagiellońskiego i inne. Rozwijają się nowe dziedziny: biotechnologia, informatyka, nanotechnologia, nowe technologie w medycynie. Wiodącymi gałęziami gospodarki województwa jest właśnie sektor wysokich technologii, bankowości, jak również produkcja spożywcza, w tym przemysł tytoniowy. W dalszym ciągu podstawę gospodarki stanowią tradycyjne gałęzie, w tym: hutnictwo, górnictwo, przemysł chemiczny i metalowy. Coraz szybciej rozwija się sektor usług, m.in. konsultingowych, doradczych, projektowych, wydawniczych oraz turystyki i usług uzdrowiskowych.

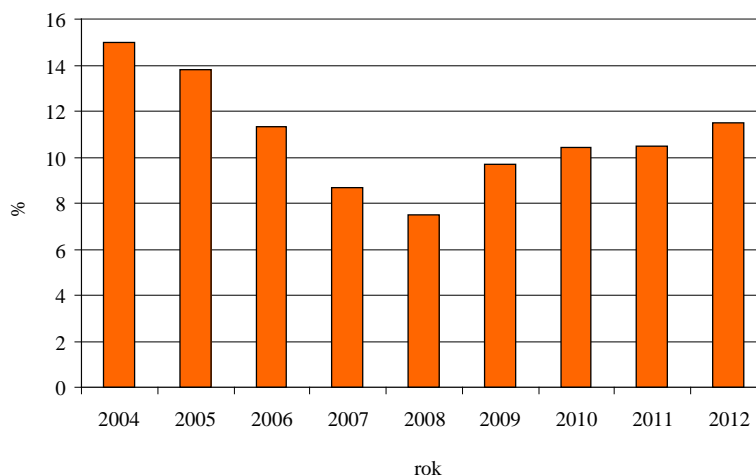
Na rozwój społeczno-gospodarczy w regionie mają wpływ specjalne strefy ekonomiczne: Krakowska Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefami w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu, Zabierzowie, Niepołomicach i Dobczycach, Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK MIELEC z podstrefą w Gorlicach, Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Wojniczu oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna z podstrefą w Myślenicach.

Wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego na obszarze województwa w 2011 roku wynosiła 104 089 mln zł, co stanowiło 7,3% w skali kraju. Wskaźnik wielkości PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca; w województwie małopolskim wyniósł w 2011 roku 31 501 zł, co stanowiło 84,9% średniej dla kraju (wykres 1).

Wykres 1. Wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie małopolskim w latach 2004-2011 (źródło: WUS w Krakowie)

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło w 2012 roku wielkość 440,6 tys. osób, wzrosło o 0,5% w stosunku do 2011 roku oraz o 24,5% w porównaniu do 2005 roku. W sektorze prywatnym przeciętne zatrudnienie wyniosło 406,5 tys. osób (wzrost o 1,4% do 2011 roku i o 33,1% do 2005 roku). W sektorze publicznym zatrudnionych było 37,1 tys. osób (spadek o 9,4% do 2011 roku i 31,2% do 2005 roku). Stopa bezrobocia rejestrowanego znacząco rośnie od 2008 roku, ale w 2012 roku była niższa niż w latach 2004-2005 (wykres 2).

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w woj. małopolskim (źródło WUS w Krakowie)